

Lucyna Czechowska

17. „Zaufani przyjaciele, dynamiczni partnerzy”: skromne, ale trwałe partnerstwo strategiczne ASEAN–Nowa Zelandia

Abstract: Among all ten Dialogue Partners of ASEAN, New Zealand is in many ways an exceptional case. It is the only minor regional power among global and major regional powers; the size of its territory, population as well as its economic or military strength place it at the bottom of the ranking list. Yet in ASEAN's partnership network, this small Western democracy was able to gain the status comparable to China, the US or the EU. Among the ASEAN partnerships, it is a modest one as regards the quantity of produced bilateral manifestos, contacts level and pursued activities; however, it clearly stands out in terms of strategic roles convergence, shared experiences, mutual respect and resistance to internal challenges. Content analysis, strategic narratives analysis and statistical analysis were deployed to evaluate the past progress and anticipate the future dynamics of the ASEAN-New Zealand strategic partnership.

Keywords: ASEAN, New Zealand, strategic partnership, cooperation willingness, cooperation sustainability

1. Wprowadzenie

Relacja Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) i Nowej Zelandii (NZ) ma pozytywny punkt wyjścia w postaci pozytywnych interakcji Wellington z państwami założycielskimi organizacji (Indonezją, Filipinami, Malezją, Tajlandią i Singapurem) na długo zanim

powołały do życia Stowarzyszenie. Zarówno podczas II wojny światowej, jak i podczas równie napiętej w tej części świata konfrontacji między wpływami komunistycznymi a światem zachodnim aktorzy znajdowali się po tej samej stronie barykady, Nowa Zelandia zaś udzielała wyżej wymienionym państwom miliarnego (Pongsudhirak, 2015, s. 21; Sinclair, 2015, s. 6), finansowego oraz kulturalno-społecznego wsparcia (Capie, 2015, s. 3). Co więcej, geograficzna bliskość oraz kluczowy dla obu stron handel oparty na morzu przesądziły o nieuchronności kooperacji.

Celem rozdziału jest zidentyfikowanie czynników, jakie w relacji ASEAN–Nowa Zelandia przyczyniły się do niezachwianej od dekad gotowości do współpracy oraz równie stabilnego, acz mało imponującego ugruntowania ich strategicznej współpracy. W badaniach zastosowano metody mieszane (*mixed methods research*, MMR), a zatem podejście zakładające zintegrowane użycie metod ilościowych i jakościowych. Przede wszystkim wykorzystano ilościową i jakościową analizę treści, analizę narracji strategicznych oraz analizę statystyczną.

2. Gotowość do współpracy

Gotowość do współpracy została przez partnerów wyrażona po raz pierwszy w 1975 roku, kiedy Nowa Zelandia uzyskała status partnera dialogowego ASEAN (*ASEAN Dialogue Partner*). W ciągu 40 lat trwania relacji partnerstwo zostało podniesione dwukrotnie: w roku 2010 podmioty ustanowiły partnerstwo całościowe (*Comprehensive Partnership*), zaś w roku 2015 partnerstwo strategiczne (*Strategic Partnership*).

Od pierwszego podniesienia statusu partnerstwa strony podpisały pięć dwustronnych dokumentów, w tym: dwie deklaracje kierujące partnerstwo wraz z dwoma planami działań oraz jedno wspólne oświadczenie po szczycie (SPG, 2018a, s. 10). Partnerstwo ma podstawy prawne, niemniej jego poziom legalizacji jest umiarkowany (brak dwustronnych umów międzynarodowych¹), a średnia liczba dokumen-

¹ Seria porozumień zawartych w ramach strefy wolnego handlu pomiędzy ASEAN, Australią i Nową Zelandią (AANZAFTA) ma charakter trójstronny (Lewis, 2015).

tów (nieco poniżej jednego rocznie) jest niska. Gotowość do współpracy pozostała więc w dużej mierze na poziomie deklaratywnym.

Z kolei pod kątem liczby obszarów współpracy podstawy relacji Nowej Zelandii ze Stowarzyszeniem należy uznać za szerokie. Struktura wspólnej deklaracji oraz planu działań z 2010 roku sugeruje, że partnerzy wyznaczyli wówczas trzy główne obszary kooperacji (polityczny i bezpieczeństwa, ekonomiczny, społeczno-kulturalny) oraz uzupełniającą je współpracę rozwojową (*Joint Declaration for ASEAN – New Zealand Comprehensive Partnership*, 2010, s. 2–5). W 2015 roku dodano budowanie powiązań (*connectivity*) oraz wzmocnienie Sekretariatu ASEAN (*Plan of Action To Implement the Joint Statement for ASEAN – New Zealand Strategic Partnership 2016–2020*, 2015, s. 9–10). Analiza wyrazistości kwestii wykazała interesującą zmianę filarów dwustronnej współpracy. W roku 2010 prymat należał do sfery ekonomicznej, z kolei pięć lat później więcej uwagi poświęcono zagadnieniom politycznym i bezpieczeństwa, które przeważały także w ujęciu całościowym.

2.1. Konwergencja celów strategicznych

Niestety, dotychczas żadne naukowe opracowanie nie analizowało spójności międzynarodowych dążeń Stowarzyszenia i Nowej Zelandii. Symptomatyczne jest jednak to, że nawet publikacje stworzone w związku z 40. rocznicą nawiązania współpracy ASEAN–NZ wskazują na trwałość rzeczonych relacji, jej pozytywny wkład w rozwój państw członkowskich Stowarzyszenia oraz wzmocnienie możliwości handlowych i politycznego znaczenia dla Nowej Zelandii (Shein, 2015, s. 15; Pongsudhirak, 2015, s. 23; Capie, 2015, s. 3–5), nie zaś na wspólnotę celów strategicznych polityki zagranicznej. Rząd nowozelandzki używa w tym kontekście sformułowania: „Interesy Nowej Zelandii są coraz bardziej zbieżne ze zmieniającą się przyszłością ASEAN” (MFAT, 2013, s. 5). Pośrednio potwierdza to uznaskane w toku analizy manifestów rezultaty. Analizy konwergencji celów strategicznych dokonano na podstawie czterech bilateralnych dokumentów strategicznych (dwóch deklaracji i dwóch planów działań), sześciu nowozelandzkich manifestów, tzw. oświadczeń o zamiarach wydawanych co roku przez Ministerstwo

Spraw Zagranicznych i Handlu (MFAT), oraz ośmiu manifestów Stowarzyszenia, w tym corocznych komunikatów po spotkaniach ministrów spraw zagranicznych ASEAN² oraz pełniącego rolę strategii – Planu utworzenia wspólnoty politycznej i bezpieczeństwa ASEAN (*ASEAN Political-Security Community Blueprint*). W sumie badaniu poddano 18 dokumentów strategicznych (patrz: aneks 17.1.). Zagregowana wartość konwergencji celów strategicznych składa się z obliczanych osobno dla celów i osobno dla zagadnień: zasięgu konwergencji (*convergence scope*), stopnia konwergencji (*convergence degree*) oraz dostosowanego zbliżenia między celami/zagadnieniami (*adjusted proximity between goals/issues*). W przypadku partnerstwa ASEAN–NZ wartość konwergencji celów strategicznych była dodatnia i relatywnie wysoka (0,35).

Tabela 17.1. Zestawienie najbardziej wyrazistych celów strategicznych polityki zagranicznej ASEAN i Nowej Zelandii w latach 2010–2015

Cele strategiczne Nowej Zelandii			Cele strategiczne ASEAN		
pozycja	nazwa	wyrazistość	pozycja	nazwa	wyrazistość
1	Multilateralne rozwiązania w stosunkach międzynarodowych	18,07%	1	Multilateralne rozwiązania w stosunkach międzynarodowych	21,94%
2	Dążenie do sprawiedliwego i dostatniego świata	14,26%	2	Wspólnota ASEAN	11,22%
3	Zawieranie umów o wolnym handlu + poprawione otoczenie regulacyjne i dostęp do rynku	9,50%	3	Stanowiska wobec wydarzeń na scenie międzynarodowej	9,82%
4	Prosperita i zredukowanie zagrożeń w obszarze Pacyfiku	9,23%	4	Współpraca z Chinami	8,50%

² Przebadano komunikaty z lat 2010–2011 oraz 2013–2015. W roku 2012 z racji napiętej sytuacji na Morzu Południowochińskim 45. Spotkanie Ministrów Spraw Zagranicznych ASEAN nie wydosowało wspólnego dokumentu. Intencje Stowarzyszenia z roku 2012 zostały ustalone na podstawie oświadczenia prasowego ministrów opublikowanego w styczniu 2012 roku oraz stanowiska wydanego w lipcu 2012 roku.

Tabela 17.1. cd.

5	Stosunki dwustronne z partnerami spoza partnerów dialogowych ASEAN	9,17%	5	Pokój, stabilność i bezpieczeństwo na Morzu Południowochińskim	6,93%
6	Współpraca z Australią	4,06%	6	Współpraca z UE	6,56%
7	Integracja w ramach Azji i Pacyfiku	3,86%	7	Pokój, stabilność, bezpieczeństwo i prosperita w regionie	6,39%
8	Współpraca z USA	3,69%	8	Budowanie powiązań	6,38%
9	Wzrost eksportu	3,09%	9	Stosunki dwustronne z partnerami spoza partnerów dialogowych ASEAN	5,88%
10	Współpraca z UE	2,88%	10	Współpraca z Koreą Południową	5,55%

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy treści dokumentów strategicznych (zob. aneks 17.1.); pełne wyniki analizy są dostępne online (SPG, 2018c).

Na liście celów strategicznych obu stron najczęściej znalazło się celów komplementarnych (siedem), z czego multilateralne rozwiązania w stosunkach międzynarodowych zajmują pierwszą pozycję rankingową u obu partnerów. Wśród wielu wielostronnych formuł wymienionych w tym kontekście znalazły się zarówno takie, które są ważne dla obu stron, jak i tylko dla jednej z nich. W ten sam sposób komplementarne jest dla partnerów zawieranie umów o wolnym handlu (Bano, Takahashi, Scrimgeour, 2013)³ oraz poprawa otoczenia regulacyjnego i dostępu do rynku (O'Brien, 2013, s. 19–20). Kolejne cele – dążenie do sprawiedliwego i dostatniego świata, integracja w regionie Azji i Pacyfiku (McCraw, 2009, s. 23) oraz zwiększenie eksportu (McCully, 2017, s. 3–4) – znalazły wyraz przede wszystkim w dokumentach nowozelandzkich, ale bezpośrednim beneficjentem opisanych w tym kontekście dążeń jest także Stowarzysze-

³ Na uwagę zasługują tu przede wszystkim następujące projekty: Całościowe regionalne partnerstwo ekonomiczne (*Regional Comprehensive Economic Partnership*, RCEP), Partnerstwo transpacyficzne (*Trans-Pacific Partnership*, TPP), Strefa wolnego handlu Azji Wschodniej (East Asia Free Trade Area) oraz Strefa wolnego handlu dla Azji i Pacyfiku (*Free Trade Area for Asia-Pacific*, FTAAP), a także współpraca trójstronna ASEAN–Australia–Nowa Zelandia.

nie. Ostatnie dwie pozycje w tej kategorii dotyczą współpracy z Chinami i USA, gdzie strony częściowo kooperują, jednak ich priorytety nie są całkowicie zgodne (Ayson, 2012; Ganesan, 2000). Drugą pod względem liczebności grupą celów są dążenia kompatybilne lub konkurencyjne (sześć). Większość z nich – stanowiska wobec wydarzeń na scenie międzynarodowej, prosperita i zredukowanie zagrożeń w obszarze Pacyfiku (O'Brien, 2010, s. 23), pokój, stabilność i bezpieczeństwo na Morzu Południowochińskim (Oegroseno, 2014), stosunki dwustronne z partnerami spoza partnerów dialogowych ASEAN, współpraca z Koreą Południową – ma charakter kwestii ważnych dla jeden ze stron i obojętnych dla drugiej. Ostatni cel dotyczy współpracy z Unią Europejską, gdzie zamierzenia i działania partnerów odbywają się zupełnie niezależnie (Hwee 2013; Kolkakova, 2016). Najmniej liczną grupą są pokrywające się cele strategiczne (cztery). Z racji znaczącego wsparcia finansowego NZ za takie dążenie można uznać budowę Wspólnoty ASEAN. Wątpliwości nie pozostawia także współpraca z Australią, gdzie za manifestami idą także konkretne trójstronne działania (Thank, 2015). Pozostałe dwa cele – pokój, stabilizacja, bezpieczeństwo i prosperita w regionie (O'Brien, 2012, s. 14) oraz budowanie powiązań (Pongsudhirak, 2015, s. 22) – cechują się identycznością samych dążeń, ale dalece większą wyrazistością po stronie Stowarzyszenia. W rezultacie zasięg konwergencji celów, oznaczający spójność na poziomie manifestowanych przez obie strony intencji, okazał się raczej niski (0,088). Relatywnie wysokie okazały się z kolei stopień konwergencji celów (0,186) oraz dostosowane zbliżenie między celami (0,326), świadczące o podobnej strukturze ważności poszczególnych celów (SPG, 2018c).

Tabela 17.2. Zestawienie najbardziej wyrazistych zagadnień podnoszonych w polityce zagranicznej ASEAN i Nowej Zelandii w latach 2010–2015

Zagadnienia Nowej Zelandii			Zagadnienia ASEAN		
pozy- cja	nazwa	wyrazi- stość	pozy- cja	nazwa	wyrazi- stość
1	Programy dotyczące klimatu, środowiska i zasobów naturalnych	5,22%	1	Rozwój i wzrost ekonomiczny	5,24%

Tabela 17.2. cd.

Zagadnienia Nowej Zelandii			Zagadnienia ASEAN		
<i>pozy- cja</i>	<i>nazwa</i>	<i>wyrazi- stość</i>	<i>pozy- cja</i>	<i>nazwa</i>	<i>wyrazi- stość</i>
2	Rozwój i wzrost ekonomiczny	3,96%	2	Pokojowe rozstrzygnięcie sporów	2,54%
3	Zrównoważony rozwój	3,87%	3	Dobre rządy i prawa człowieka	2,20%
4	Dobre rządy i prawa człowieka	1,52%	4	Kryzysy humanitarne i klęski żywiołowe	1,84%
5	Interesy małych państw	1,24%	5	Współpraca morską	1,73%
6	Kryzysy humanitarne i klęski żywiołowe	0,94%	6	Współpraca kulturalna	1,37%
7	Prawa społeczne i opieka społeczna	0,58%	7	Bezpieczeństwo żywności	1,11%
8	Współpraca morską	0,53%	8	Wymiana doświadczeń i budowa zdolności	0,91%
9	Zwalczanie przestępczości transgranicznej	0,47%	9	Technologia, innowacja, nauka i współpraca techniczna	0,87%
10	Energia	0,23%	10	Zrównoważony rozwój	0,78%

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy treści dokumentów strategicznych (zob. aneks 17.1.); pełne wyniki analizy są dostępne online (SPG, 2018c).

Relatywnie wysoki zasięg konwergencji (0,833) cechuje z kolei najbardziej wyraziste dla obu stron zagadnienia. Aż 13 z 15 pozycji zakwalifikowano do zagadnień pokrywających się, tylko jedną – pokojowe rozwiązywanie sporów – do komplementarnych oraz jedną – interesy małych państw (McCully, 2017, s. 3) – do kompatybilnych lub konkurencyjnych. Tylko nieznacznie niżej, ale nadal raczej wysoko partnerstwo Nowej Zelandii i ASEAN uplasowało się pod kątem stopnia konwergencji zagadnień – 0,245 oraz dostosowanego zbliżenia między nimi – 0,42 (SPG, 2018c).

2.2. Konwergencja ról strategicznych

Na uwagę zasługuje wysoki stopień konwergencji strategicznych ról, jakim cechuje się relacja Nowej Zelandii i Stowarzyszenia. Składa się nań

bardzo duży zasięg konwergencji narracji strategicznych (*strategic narratives convergence scope*) oraz korzystne zbliżenie międzynarodowych ról, czyli odległość obliczona przy użyciu modelu PIPR (*international roles proximity (PIPR-metrical distance)*).

Po pierwsze, analiza za pomocą modelu PIPR wykazała relatywnie wysoki poziom asymetrii (0,804) na korzyść organizacji (SPG, 2018c). Relacja ASEAN i NZ została wybrana jako przykład związku pomiędzy większą (maRA) i mniejszą (miRA) regionalną potęgą. ASEAN jest organizacją posługującą się instrumentami *soft power*. Jednakże biorąc pod uwagę różnorodne mechanizmy współpracy międzynarodowej, jakie funkcjonują z jego inicjatywy oraz angażują nie tylko najważniejszych regionalnych, ale i globalnych graczy⁴, począwszy od lat 90. XX wieku należy ASEAN uznać za potęgę strukturalną (*structural power*). Z kolei Nowa Zelandia określana jest jako *soft power* (Buchanan, 2010, s. 278; Butcher, 2012a, s. 22), choć warto dodać, że często z przekąsem (O'Brien, 2010, s. 19). W 2015 roku Nowa Zelandia uplasowała się na 16. miejscu w rankingu 30 światowych *soft power* (McClory, 2015, s. 25). Reasumując, we wskaźnikach przypisanych potędze przez 40 lat trwania partnerstwa przewaga należała do Stowarzyszenia. Jeszcze bardziej widoczną dysproporcję na niekorzyść NZ można było zaobserwować we wskaźnikach wpływu, takich jak: wielkość populacji, terytorium, PKB, wzrost gospodarczy czy wydatki militarne.

W zakresie wzajemnej obecności w roku 1975 występowała asymetria na korzyść Nowej Zelandii, w roku 2010 poziom tego wskaźnika się wyrównał, zaś w roku 2015 przewaga przeszła na stronę Stowarzyszenia. Obecność analizowana była w czterech aspektach: dyplomatycznym, społeczno-kulturowym, ekonomicznym i militarnym. „Kluczową częścią wczesnej relacji Nowej Zelandii i ASEAN była pomoc rozwojowa” (Capie, 2015, s. 3), której znaczącą częścią były programy stypendialne i językowe (np. Plan Colombo⁵), przekładające się wprost na obecność

⁴ W tym: Regionalne Forum ASEAN (*ASEAN Regional Forum, ARF*), ASEAN+3 (Chiny, Korea Południowa, Japonia), Szczyt Wschodniej Azji (*East Asia Summit, EAS*), Forum Morskie ASEAN (*ASEAN Maritime Forum, AMF*) oraz Rozszerzone Forum Morskie ASEAN (*Expanded ASEAN Maritime Forum, EAMF*).

⁵ Plan Colombo był programem stypendialnym opartym na nauczaniu języka

społeczno-kulturową NZ. Tego typu inicjatywy są kontynuowane do dziś (ASEAN Secretariat, 2017, s. 4). Pomiędzy rokiem 1975 a 2010 rozwinęła się także obecność dyplomatyczna – w 2008 roku NZ została drugim państwem, które powołało ambasadora ds. ASEAN. Z oczywistych względów trudno mówić o zauważalnej dla Stowarzyszenia nowozelandzkiej obecności ekonomicznej (Halim bin Saad, 2015). Udział Nowej Zelandii w handlu zagranicznym ASEAN wynosił tylko 2,6% w roku 2000 oraz 3,1% w roku 2013 (ASEAN Secretariat, 2014b, s. 10), dając jej w roku 2015 pozycję poza pierwszą dziesiątką (ASEAN Secretariat, 2016b, s. 1). Znane są przypadki świadczące o nowozelandzkiej obecności militarnej w poszczególnych państwach Stowarzyszenia (Butcher, 2012b, s. 257–258; Sinclair, 2015), nie zaś w samym ASEAN. Na uwagę zasługuje relatywnie wczesna obecność dyplomatyczna Stowarzyszenia – Komitet ASEAN w Wellington (ACW), który ustanowiono już w marcu 1987 roku (ASEAN Secretariat, 2014a, s. 11). Drugim chronologicznie przejawem obecności ASEAN w NZ jest komponent ekonomiczny. Według danych MFAT już w 2002 roku Stowarzyszenie zajmowało piąte miejsce wśród nowozelandzkich partnerów handlowych (w roku 2011 zajęło miejsce czwarte) (MFAT, 2012, s. 2). Dopiero w ostatnich latach na sile przybrała obecność społeczno-kulturalna odzwierciedlana m.in. przez nauczanie języków państw członkowskich Stowarzyszenia jako opcjonalnego języka obcego w nowozelandzkich szkołach oraz inicjatywy powiązane ze świętowaniem Dnia ASEAN. Trudno z kolei znaleźć dowody militarnej obecności w jej tradycyjnym rozumieniu. Bez wątplenia oba podmioty postrzegają się wzajemnie jako sąsiedztwo, używając nawet niekiedy określenia *nasz region* (*Joint Press Release The Ninth ASEAN-New Zealand Dialogue*, 1988). Przesądza to o istnieniu obecności geograficznej.

W najważniejszych punktach narracje strategiczne na temat miejsca ASEAN i Nowej Zelandii w systemie międzynarodowym oraz jego reguł są nadzwyczaj spójne. „ASEAN postrzega siebie obecnie przede

angielskiego, zainaugurowanym przez Commonwealth po II wojnie światowej z czytelną intencją powstrzymania rozprzestrzeniania się komunizmu w Azji oraz szerzenia demokracji, wolności oraz rządów prawa.

wszystkim jako podmiot wiodący w regionie, odgrywający istotną rolę w tej części globu. Przekonanie to znajduje swe odzwierciedlenie w terminie *ASEAN Centrality*, ukutym przez samą organizację i konsekwentnie przez nią wykorzystywanym” (Domachowska, 2016, s. 28). Nowa Zelandia uznaje „centralną i wiodącą rolę ogrywaną przez ASEAN w architekturze regionalnej” (*Joint Declaration for ASEAN – New Zealand Comprehensive Partnership*, 2010, s. 1) oraz czynnie uczestniczy we wszystkich mechanizmach regionalnej współpracy, do jakich została zaproszona. Powyższe działania wynikają także wprost z narodowej narracji strategicznej NZ, która przedstawia siebie konsekwentnie jako „dobrego i wpływowego globalnego obywatela” (*Statement of Intent 2014–2018*, 2014, s. 11 i 16) oraz „partnera godnego zaufania” (*Statement of Intent 2010–2013*, 2010, s. 24) (Devetak, True, 2016, s. 243). Wellington swoją międzynarodową pozycję buduje na trzech głównych elementach: reputacji opartej na efektywnej i ukierunkowanej pomocy rozwojowej, sieci bilateralnych partnerstw z kluczowymi państwami i regionami, a także konsekwentnym opowiadaniu się za multilateralizmem oraz przestrzeganiem prawa międzynarodowego (Czechowska, 2016, s. 14). Spójne w narracjach strategicznych obu stron jest również podejście do reguł prawa międzynarodowego, wyrażone w tekście Traktatu o przyjaźni i współpracy w Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN Secretariat, 2005, s. 4–5), którego obaj partnerzy są sygnatariuszami.

3. Zaufanie

Poziomu zaufania cechujący partnerstwo ASEAN–Nowa jest umiarkowany, ale wystarczający, aby mówić o partnerstwie strategicznym.

Partnerzy zgodnie podkreślają wolę wzmocnienia współpracy kulturalnej oraz zwiększenia kontaktów międzyludzkich. Przykładami takich działań ze strony nowozelandzkiej jest m.in. Nocny Targ Azji Południowo-Wschodniej (*Southeast Asian Night Market*) – organizowany raz na dwa lata festiwal prezentujący różnorodność kuchni i kultury krajów członkowskich Stowarzyszenia (McKinnon, 2014, s. 4). Z kolei

z inicjatywy ACW odbywają się coroczne obchody z okazji Dnia ASEAN, w tym m.in. przyjęcia (Embassy of the Philippines, 2015) czy sympozja (Embassy of Thailand, 2016). Jedyną instytucją, poza przedstawicielstwami dyplomatycznymi, jaką można przywołać w tym kontekście, jest założona w 1994 roku Fundacja Azja-Nowa Zelandia (*Asia-New Zealand Foundation*), stanowiąca przykład unikalnego partnerstwa między sektorem publicznym i prywatnym. Fundacja porusza się w pięciu głównych obszarach (biznes, kultura, edukacja, media i badania), odgrywając dodatkowo przewodnią rolę w stymulowaniu dialogu drugiego toru (*II Track dialogue*) w regionie Azji i Pacyfiku (*Asia-New Zealand Foundation*, 2016). Choć z pewnością istnienie fundacji służy rzeczonemu partnerstwu, to niemniej Azja Południowo-Wschodnia nie jest jej głównym priorytetem⁶. O występowaniu wzajemnego zrozumienia świadczy dodatkowo fakt nieodnotowania ani jednej gafy lub zniewagi, która spowodowałaby oburzenie drugiej strony.

Z całą pewnością partnerzy darzą się wzajemnie szacunkiem. Po pierwsze, w obu wspólnych deklaracjach uznali za jeden z celów partnerstwa „rozwijanie współpracy kulturalnej w celu budowania świadomości, zrozumienia i celebrowania kulturalnej różnorodności oraz promowania i zachowywania kulturowego dziedzictwa” (*Joint Declaration for ASEAN – New Zealand Comprehensive Partnership*, 2010, s. 5). Można więc założyć istnienie wzajemnej akceptacji różnic wynikających z odmiennej kultury, odmiennych wartości oraz innego dorobku cywilizacyjnego. Po drugie, dwustronne manifesty stron nie zawierają żadnych wskazówek odnośnie do nierównorzędnego udziału partnerów w procesie podejmowania decyzji. Po trzecie zaś, żadna ze stron nie dopuściła się praktyk godzących w interesy partnera na arenie międzynarodowej.

⁶ Jak wskazuje Andrew Butcher, mimo systematycznego wzrostu zainteresowania Azją Południowo-Wschodnią, „kiedy Nowozelandczycy myślą o ‘Azji’, mają na myśli Chiny (86%) i Japonię (68%)” (Butcher, 2012a, s. 21).

4. Ugruntowanie współpracy

Pod kątem ugruntowania współpracy, na które składa się otwarty charakter współpracy, zaangażowanie instytucjonalne każdej ze stron, intensywność i zasięg bilateralnych przedsięwzięć oraz odporność na kryzysy, rzeczone partnerstwo jest raczej skromne.

Żaden z najważniejszych dokumentów, jakie powstały pomiędzy ASEAN a Nową Zelandią, nie przewiduje dla ich współpracy ograniczenia czasowego. Otwarty charakter współpracy podkreślają także cele, jakie partnerzy postawili przed sobą do realizacji, mające charakter dalekosiężny i umożliwiający ciągły rozwój łączącej ich relacji. Z całą pewnością charakter współpracy można uznać za otwarty.

Stosunki Nowej Zelandii i ASEAN cechuje umiarkowany poziom zaangażowania. Jednostronne zaangażowanie instytucjonalne rządu nowozelandzkiego przejawia się przede wszystkim w powołaniu ambasadora ds. ASEAN. Pierwszych dwóch dyplomatów łączyło tę funkcję z obowiązkami ambasadora w Indonezji, jednak począwszy od roku 2014 Stephanie Lee zajmowała się wyłącznie prowadzeniem relacji z organizacją jako całością (Capie, 2015, s. 4). Struktura MFAT koncentruje się na między państwowych relacjach dwustronnych, żadna regionalna organizacja międzynarodowa nie posiadała w badanym okresie osobnego departamentu czy koordynatora (MFAT, 2015). Po stronie nowozelandzkiej funkcjonują jednak dwie odrębne od ministerstwa instytucje sprzyjające rzeczonemu partnerstwu. Poza wspomnianą wyżej Fundacją Azja–Nowa Zelandia Foundation jest to Połączona Rada Biznesu ASEAN–Nowa Zelandia (*ASEAN–New Zealand Combined Business Council*, ANZBC), która w 1998 roku zastąpiła funkcjonującą od 1977 roku Wspólną Grupę Studyjną ds. Handlu (*Joint Trade Study Group*) (Capie, 2015, s. 3). „ANZBC jest opartą na członkostwie radą biznesu, łączącą nowozelandzkie przedsiębiorstwa z partnerami handlowymi z ASEAN” (ANZBC, 2016). Zaangażowanie strony nowozelandzkiej widoczne jest również w kontekście finansowym. Według danych z 2015 roku zarządzanie dwustronnymi relacjami w regionie azjatyckim pochłonęło 31,6% budżetu MFAT w ujęciu geograficznym (MFAT, 2015c). Jednostronne zaangażowanie instytucjonalne ASEAN jest zdecydowanie niższe. Ofi-

cyjna struktura organizacyjna Sekretariatu nie ujawnia podziału na kierunki geograficzne, wskazując tylko, że w ramach Dyrekcji Stosunków Zewnętrznych funkcjonują trzy wydziały (ASEAN Secretariat, 2016a). Jedynym dowodem instytucjonalnego zaangażowania Stowarzyszenia jest ACW, składający się z szefów misji dyplomatycznych państw członkowskich akredytowanych w Wellington.

Intensywność i zasięg wspólnych inicjatyw należy również uznać za niski. W 2010 roku partnerzy przyjęli do realizacji cztery flagowe inicjatywy nowozelandzkiej pomocy rozwojowej na rzecz ASEAN: przewidujący 170 stypendiów rocznie program stypendialny (*ASEAN-New Zealand Scholarships Programme*), program wsparcia zarządzania kryzysowego (*Disaster Risk Management Programme*), program wsparcia dyplomacji rolniczej (*Agricultural Diplomacy Programme*) oraz program wymiany młodych liderów biznesu (*Young Business Leaders Exchange Programme*) (*Joint Statement of the ASEAN-New Zealand Commemorative Summit. “Trusted Friends, Dynamic Partners”*, 2010, s. 2–3). Plan działań z roku 2015 zawiera pięć flagowych inicjatyw: krótkoterminowe szkolenia dla młodych dyplomatów z regionu ASEAN oraz roczny program stypendialny; program szkolenia zawodowego oraz rozwój programu nauczania języka angielskiego skierowany do pracowników administracji (*English Language Training for Officials, ELTO*); rozszerzony program zwiększenia dochodów z rolnictwa; rozszerzony program zarządzania kryzysowego; program budowania zdolności związanych z handlem oraz wzmocnienie zdolności Sekretariatu ASEAN (ASEAN Secretariat, 2017, s. 3–5). Analizując wspólne inicjatywy podejmowane przez partnerów na przestrzeni pięciu lat ich efektywnego partnerstwa, można zauważyć długoterminowy charakter wielu z nich, stopniowe poszerzanie lub/i pogłębianie pól kooperacji oraz wysoki stopień wykonywania przyjętych programów. Niemniej liczbę zainauguowanych aktywności trudno uznać za znaczącą. Nie sposób również doszukać się zauważalnego wpływu realizowanych aktywności z punktu widzenia Nowej Zelandii.

Odpowiedź na pytanie, na ile lojalni okazali się partnerzy wobec siebie w obliczu zewnętrznego zagrożenia, nie jest oczywista. Z jednej strony są dowody pomocy (głównie finansowej) udzielonej przez Nową

Zelandię poszczególnym członkom Stowarzyszenia podczas kryzysu finansowo-gospodarczego z lat 1997–1998 (Seng, 2015, s. 35). Z drugiej strony brak jest informacji odnośnie do nowozelandzkiej reakcji na nie mniej niebezpieczną dla regionu epidemię SARS. Warta przywołania jest także postawa Wellington wobec konfliktu na Morzu Południowochińskim, gdzie lojalność wobec partnera jest o tyle cenna, że samo Stowarzyszenie oficjalnie nie zajmuje stanowiska:

W kwestii Morza Południowochińskiego Nowa Zelandia generalnie wspiera stanowisko ASEAN, to jest popiera przygotowanie i wcześnie zawarcie kodeksu postępowania między ASEAN a Chinami. Nie opowiada się konkretnie po stronie zainteresowanych państw, szczególnie Wietnamu i Filipin, z racji wagi swoich relacji z Chinami (Shein, 2015, s. 15–16).

W latach 1975–2015 Stowarzyszenie miało zdecydowanie mniej okazji do udowodnienia lojalności wobec partnera. Jedynym przykładem zewnętrznego wyzwania było trzęsienie ziemi Christchurch, jakie nawiedziło w 2011 roku region Canterbury, w obliczu którego liderzy ASEAN wyrazili swoją solidarność (*Joint Statement of the ASEAN-New Zealand Commemorative Summit. "Trusted Friends, Dynamic Partners"*, 2010, s. 2). Nie znaleziono jednak potwierdzenia, że za dowodami sympatii poszła w tym przypadku także pomoc materialna. Z kolei w zakresie odporności na wewnętrzne wyzwania ich współpraca może wręcz uchodzić za wzorcową (Severino, 2007, s. 34). Zgodnie z opinią Lima Younga Senga: „w ciągu ostatnich czterech dekad ASEAN i Nowa Zelandia miały bardzo owocny i relatywnie pozbawiony problemów związek” (2015, s. 32).

4.1. Wyjątkowe powiązania

Już w pierwszych latach kooperacji partnerzy odnosili się do „silnych i przyjaznych więzi, jakie łączyły Nową Zelandię z tymi pięcioma państwami przez ponad trzy dekady” (*Joint Statement of the Meeting of the ASEAN Heads Government and the Prime Minister of New Zealand*, 1977, s. 1). Można więc powiedzieć, że budują swoją relację na pozytywnych doświadczeniach z przeszłości. Strony powołują się również na wspól-

ne wartości: demokrację, rządy prawa i dobre rządy, ochronę praw człowieka i podstawowych wartości (*Joint Declaration for ASEAN – New Zealand Comprehensive Partnership*, 2010, s. 2). Badania nie wykazały, aby pomiędzy osobami reprezentującymi partnerów zachodziła istotna relacja personalna, która dodatkowo wspierałaby rozwój ich relacji.

4.2. Regularyzowany, bilateralny, strategiczny interakcjonizm

Rzeczony partnerstwo charakteryzuje się umiarkowanym stopniem rozwoju regularyzowanego, bilateralnego, strategicznego interakcjonizmu (RBSI). O ile regularyzacja interakcji w polityce zagranicznej jest tu raczej wysoka, o tyle ich intensyfikacja raczej niska.

Z racji tego, że od 2005 roku Nowa Zelandia jest stroną Traktatu o przyjaźni i współpracy w Azji Południowo-Wschodniej – partnerów obowiązuje ustanowiony w nim precyzyjny mechanizm pokojowego rozwiązywania sporów. Według artykułów 13–17 różnice zdań mogące zagrozić regionalnemu pokojowi i harmonii powinny być wyjaśnione za pomocą przyjacielskich negocjacji, a jeśli to zawiedzie, poprzez Wysoką Radę – wspólne ciało składające się z przedstawicieli na poziomie ministerialnym umawiających się stron, mające do dyspozycji dobre usługi, mediację, dochodzenia i postępowanie pojednawcze (*ASEAN Secretariat*, 2005, s. 8–9).

Bez wątplenia relacje między stronami opierają się mocniej na ustandaryzowanych spotkaniach dwustronnych niż na powołanych ciałach. Niemniej jedyne⁷ istniejące pomiędzy partnerami wspólne ciało należy uznać za posiadające kompetencje koordynacyjne. Deklaracja ustanawiająca całościowe partnerstwo określiła, że zapowiedziane inicjatywy będą poddawane przeglądowi za pomocą istniejących mechanizmów, w tym podczas dorocznego spotkania Wspólnego Komitetu Zarządzającego ASEAN–Nowa Zelandia (*ASEAN–New Zealand Joint Management Committee*, JMC) oraz spotkań Dialogu ASEAN–

⁷ Dla obsługi AANZAFTA ustanowiono kilka ciał, mają one jednak charakter trójstronny.

–Nowa Zelandia⁸ (*ASEAN-New Zealand Dialogue*). Najdłuższą historię mają spotkania w formule dialogu, skupiające wysokich urzędników MFAT oraz ich odpowiedników z państw członkowskich ASEAN, pod przewodnictwem państwa pełniącego aktualnie funkcję koordynatora (Seng, 2015, s. 32), przy udziale wysłanników Sekretariatu ASEAN. Plan działania wskazał także, że coroczne raporty w sprawie postępów w jego implementacji mają być przedstawiane Postministerialnej Konferencji ASEAN + 1 z udziałem Nowej Zelandii (PMC+1) (*Plan of Action to Implement the Joint Declaration for ASEAN-New Zealand Comprehensive Partnership 2010–2015*, 2010, s. 8). Podczas 13. spotkania JMC podjęto decyzję o podniesieniu jego rangi do Wspólnego Komitetu Współpracy ASEAN–Nowa Zelandia (*ASEAN-New Zealand Joint Cooperation Committee, JCC*) oraz rozszerzeniu jego uprawnień. Obrady JCC mają miejsce raz do roku, obok członków Komitetu Stałych Przedstawicieli (*Committee of Permanent Representatives, CPR*) biorą w nich udział przedstawiciele Sekretariatu ASEAN oraz nowozelandzkiej delegacji z ambasadorem NZ przy ASEAN na czele (ASEAN Secretariat, 2012; ASEAN Secretariat, 2013).

W badanym okresie partnerzy odbywali spotkania na trzech poziomach: wyższych rangą przedstawicieli egzekutywy (HE) – jednaście, niższych rangą przedstawicieli egzekutywy (LE) – dziewięć oraz specjalistów (S) – dziewięć. Poziomem przeważającym, choć nieznacznie, był poziom HE, który objął m.in. szczyty z 2010 i 2015 roku (SPG, 2018b). Na poddanych analizie stronach internetowych partnerów nie odnotowano dwustronnych spotkań parlamentarnych⁹.

⁸ W pierwszym okresie funkcjonowania tej formuły konsultacje odbywały się „w obustronnie dogodnych terminach” (*Joint Press Statement of the Eighth ASEAN-New Zealand Dialogue*, 1987), zaś w roku 1996 strony oświadczyły, że spotkania „są regularnym forum odbywającym się w przybliżeniu co 18 miesięcy” (*Joint Press Statement The Thirteenth ASEAN-New Zealand Meeting*, 1996). W praktyce miały one miejsce rzadziej. Biorąc pod uwagę fakt, że w latach 2013–2015 odbywały się one corocznie (każdorazowo w lutym) należy zauważyć, że zarówno częstotliwość, jak i regularność tej formuły spotkań rośnie.

⁹ O kontaktach na tym poziomie, choć w innych formułach świadczy m.in. udział nowozelandzkiej delegacji w obradach Międzyparlamentarnego Zgromadzenia ASEAN (*ASEAN Inter-parliamentary Assembly, AIPA*).

Partnerzy odbyli w sumie 20 spotkań, w tym dwa na marginesie konsultacji multilateralnych. Częstotliwość spotkań w przeliczeniu na rok wyniosła 3,5 (SPG, 2018b). Zestawienie powyższego wyniku z porównywalnym pod względem statusu potęgi innym państwem było utrudnione. Nowa Zelandia jest jedynym partnerem dialogowym ASEAN, którego można uznać za mniejszą potęgę regionalną. Odpowiadający temu samemu statusowi Pakistan jest zaledwie sektorowym partnerem dialogowym ASEAN, niemniej nieodnotowanie w roku kontrolnym pomiędzy przedstawicielami obu podmiotów żadnego spotkania stanowi pewien punkt odniesienia. W rezultacie przyjętych w projekcie założeń metodologicznych należy więc uznać, że częstotliwość spotkań była wysoka. Warto zaznaczyć, że liczba formalnych wizyt bilateralnych pomiędzy ASEAN a Nową Zelandią mogła być powiązana z ilością spotkań odbywanych przez partnerów w ramach ekskluzywnych formuł wielostronnych. Wśród nich najważniejsze są spotkania trójstronne poświęcone AANZFTA oraz kontakty w ramach: EAS, ARF, EAMF i Spotkań Ministrów Obrony ASEAN Plus (ADMM Plus).

Strony powołały kilka aktywności budujących sieci nieformalnych więzi. W komunikacie ze szczytu celebrującego 35-lecie ich relacji partnerzy zaznaczyli, że zatwierdzili „wzmocnienie tych powiązań jako realistyczne podejście do promowania szerszych i bardziej dynamicznych powiązań instytucjonalnych – w tym umów partnerskich i oddelegowania ekspertów – między odpowiednimi organami i instytucjami w ASEAN i Nowej Zelandii” (*Joint Statement of the ASEAN-New Zealand Commemorative Summit. “Trusted Friends, Dynamic Partners”*, 2010, s. 3). Przykładami konkretnych działań mogą tu być aktualne flagowe inicjatywy: Program wymiany młodych liderów biznesu (*Young Business Leaders Exchange Programme*) oraz Stypendium Premiera Nowej Zelandii dla ASEAN (*New Zealand Prime Minister’s Fellowship for ASEAN*) (*Plan of Action To Implement the Joint Statement for ASEAN – New Zealand Strategic Partnership 2016 – 2020*, 2015, s. 6–7).

5. Podsumowanie

Biorąc pod uwagę widoczną różnicę potencjałów pomiędzy stronami, należy uznać, że samo zawarcie partnerstwa oraz podniesienie go do rangi strategicznego stanowi sukces nowozelandzkiej dyplomacji. Partnerstwu zbudowanemu na solidnych podstawach unikalnych więzi oraz zaufania brakuje co prawda efektu skali zarówno w kontekście gotowości do współpracy, jak i jej ugruntowania, nic nie wskazuje jednak, aby jego trwanie było zagrożone. Przesądza o tym przede wszystkim wyjątkowa konwergencja narracji strategicznych, według których bliskie relacje z drugą stroną służą wydatnie budowaniu pożądanej roli międzynarodowej.

Bibliografia

- ANZBC. (2016, April 19). *One Pathway to 10 South East Asian Markets*. Pobrane z: <http://asean.org.nz/>.
- ASEAN Secretariat. (2005, March). *Text of the Treaty of Amity and Cooperation and Related Information*. Pobrane z: <http://www.navedu.navy.mi.th/stg/databasestory/data/community-asian/ASEAN%20Charter/TAC.pdf>.
- ASEAN Secretariat. (2012, July 24). *ASEAN-New Zealand Encouraged to Continue and Expand Relations*. Pobrane z: <http://asean.org/asean-new-zealand-encouraged-to-continue-and-expand-relations/>.
- ASEAN Secretariat. (2013, November 20). *ASEAN and New Zealand Hold First Joint Cooperation Committee Meeting*. Pobrane z: <http://asean.org/asean-and-new-zealand-holds-first-joint-cooperation-committee-meeting/>.
- ASEAN Secretariat. (2014a, March). *ASEAN Committees in Third Countries and International Organisations (ACTC)*. Pobrane z: <http://www.asean.org/wp-content/uploads/images/Community/APSC/ASEANStructureUpdate/List%20of%20ACTC%20as%20of%20March%202014.pdf>.
- ASEAN Secretariat. (2014b). *ASEAN Community in Figures – Special Edition 2014: A Closer Look at Trade Performance and Dependency, and Investment*. Pobrane z: http://www.asean.org/storage/images/ASEAN_RTK_2014/ACIF_Special_Edition_2014.pdf.

- ASEAN Secretariat. (2016a, January 1). Organisational Structure. strony <http://www.asean.org/asean/asean-structure/organisational-structure-2/>.
- ASEAN Secretariat. (2016b, June 10). *Top Ten ASEAN Trade Partner Countries/Regions*. Pobrane z: http://asean.org/storage/2015/12/table20_as-of-10-June-2016.pdf.
- ASEAN Secretariat. (2017, October). *Overview of ASEAN-New Zealand Dialogue Relations*. Pobrane z: http://asean.org/storage/2017/12/Overview-ASEAN-New-Zealand-DR_as-of-October-2017.pdf.
- Asia-New Zealand Foundation. (2016, April 19). *What We Do*. Pobrane z: <http://asianz.org.nz/about-us/our-programmes/what-we-do>.
- Ayson R. (2012). Choosing Ahead of Time? Australia, New Zealand and US-China Contest in Asia, *Contemporary Southeast Asia*, 34(3), 338–364.
- Bano S., Takahashi Y., Scrimgeour F. (2013). ASEAN-New Zealand Trade Relations and Trade Potential: Evidence and Analysis. *Journal of Economic Integration*, 28(1), 144–182.
- Buchanan P. G. (2010). Lilliputian in Fluid Times: New Zealand Foreign Policy after the Cold War. *Political Science Quarterly*, 125(2), 255–279.
- Butcher A. (2012a). Benign Neglect: New Zealand, ASEAN and South-east Asia. *New Zealand International Review*, 21–23.
- Butcher A. (2012b). Students, Soldiers, Sports, Sheep and the Silves Screen: New Zealand’s Soft Power in ASEAN and Southeast Asia. *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International & Strategic Affairs*, 34(2), 249–273.
- Capie D. (2015). New Zealand-ASEAN: A 40-year Dialogue. *New Zealand International Review*, 3–5.
- Czechowska L. (2016). Mały mocarz – Nowa Zelandia jako przykład roli międzynarodowej osiągniętej dobrą reputacją. *Athenaeum: Polskie Studia Politologiczne*, 54, 7–22.
- Devetak R., True J. (2016). Diplomatic Divergence in the Antipodes: Globalisation, Foreign Policy and State Identity in Australia and New Zealand. *Australian Journal of Political Science*, 41(2), 241–256.
- Domachowska A. (2016). Analiza strategicznej narracji ASEANU. *Athenaeum: Polskie Studia Politologiczne*, 54, 23–37.
- Embassy of the Philippines. (2015, September 11). *The ASEAN Committee in Wellington, New Zealand Hosts the 48th ASEAN Day Reception 2015*.

- Pobrane z: <https://www.philembassy.org.nz/53-news/latest/971-the-asean-committee-in-wellington,-new-zealand-hosts-the-48th-asean-day-reception-2015>.
- Embassy of Thailand. (2016). *Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) Committee in Wellington ASEAN Day 2016 Symposium "ASEAN-New Zealand Relations: Future Connectivity"*. Pobrane z: <http://www.thaiembassy.org/wellington/contents/files/news-20160804-102007-721642.pdf>.
- Ganesan N. (2000) ASEAN's Relations with Major External Powers. *Contemporary Southeast Asia*, 22(2), 258–278.
- Halim bin Saad T. (2015). ASEAN Focus, Southern Star, *New Zealand International Review*. 10–14.
- Hwee Y. (2013). How Should ASEAN Engage the EU? Reflections on ASEAN's External Relations. *EUC Working Paper*, 13, 1–8.
- Joint Declaration for ASEAN-New Zealand Comprehensive Partnership*. (2010, July 22). Ha Noi.
- Joint Press Release the Ninth ASEAN-New Zealand Dialogue*. (1988, November 23–24). Pobrane z: http://asean.org/?static_post=joint-press-release-the-ninth-asean-new-zealand-dialogue-yogyakarta-23-24-november-1988.
- Joint Press Statement of the Eighth ASEAN-New Zealand Dialogue*. (1987, April 7–8). Pobrane z: http://asean.org/?static_post=joint-press-statement-of-the-eighth-asean-new-zealand-dialogue-wellington-7-8-april-1987.
- Joint Press Statement the Thirteenth ASEAN-New Zealand Meeting*. (1996, October 27–28). Pobrane z: http://asean.org/?static_post=joint-press-statement-the-thirteenth-asean-new-zealand-meeting-hanoi-28-29-october-1996.
- Joint Statement of the ASEAN-New Zealand Commemorative Summit. "Trusted Friends, Dynamic Partners"*. (2010, October 30). Pobrane z: http://www.asean.org/wp-content/uploads/images/archive/documents/Draft%20Joint%20Statement%20of%20the%20ANZ%20Commemorative%20Summit_fi.pdf.
- Joint Statement of the Meeting of the ASEAN Heads Government and the Prime Minister of New Zealand*. (1977, August 8).
- Kolmakova A. (2016). Development of the Relations between New Zealand and the European Union at the Turn of the XXI Century. *Vestnik Rosijskogo Universiteta Družby Narodov: Seria Meždunarodnye Otnošeníâ*, 16(1), 133–140.

- Kolsky Lewis M. (2015). The ASEAN-Australia-New Zealand FTA (AANZ-FTA). W: S. Lester, B. Mercurio, L. Bartels (red.), *Bilateral and Regional Trade Agreements. Case Studies*. Cambridge: Cambridge University Press (s. 114–132).
- McClory J. (2015). *The Soft Power 30. A Global Ranking of Soft Power*. Pobrane z: https://portland-communications.com/pdf/The-Soft-Power_30.pdf.
- McCraw D. (2009). The Clark Government's Foreign Policy Legacy. *New Zealand International Review*, 22–25.
- McCully M. (2017). Promoting the New Zealand Brand. *New Zealand International Review*, 2–5.
- McKinnon J. (2014). Discovering Asia. *New Zealand International Review*, 2–5.
- MFAT. (2012). *Agreement Establishing the ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Area*. Pobrane z: <https://www.mfat.govt.nz/assets/FTAs-agreements-in-force/AANZFTA-ASEAN/ASEANFactsheet2012final.pdf>.
- MFAT. (2013). *New Zealand's ASEAN Partnership: One Pathway to Ten Nations*. Pobrane z: <http://gdsindexnz.org/wp-content/uploads/2015/10/New-Zealands-ASEAN-Partnership-One-Pathway-to-Ten-Nations.pdf>.
- MFAT. (2015, September 17). *Our Structure*. Pobrane z: <http://mfat.govt.nz/About-the-Ministry/Our-structure/index.php>.
- MFAT. (2015c, September 17). *Resources*. Pobrane z: <http://mfat.govt.nz/About-the-Ministry/Our-structure/Resources.php>.
- O'Brien T. (2010). Adjusting to a Changing World. *New Zealand International Review*, 18–23.
- O'Brien T. (2012). Facing Harsh Truths and Finding a Way. *New Zealand International Review*, 9–14.
- O'Brien T. (2013). Interests and Values in International Relations. *New Zealand International Review*, 16–21.
- Oegroseno A. (2014). ASEAN's Chance in the South China Sea. *Strategic Review*, 4(2), 6–10.
- Plan of Action to Implement the Joint Declaration for ASEAN-New Zealand Comprehensive Partnership 2010–2015*. (2010, July 22). Ha Noi. Pobrane 18 stycznia 2017 roku z <http://asean.org/storage/2018/01/Plan-of-Action-To-Implement-the-Joint-Declaration-for-ASEAN-New-Zealand-Comprehensive-Partnership-2010-2015.pdf>.

- Plan of Action to Implement the Joint Statement for ASEAN – New Zealand Strategic Partnership 2016–2020*. (2015, November 30). Kuala Lumpur. Pobrane 18 stycznia 2017 roku z <http://asean.org/storage/images/2015/November/27th-summit/statement/PoA%20to%20Implement%20the%20Joint%20Statement%20for%20ASEAN-NZ%20Strategic%20Partnership%20....pdf>.
- Pongsudhirak T. (2015). Beyond 40 Years: Reframing ASEAN in New Zealand's Strategic Outlook, *New Zealand International Review*, 21–23.
- Seng L. J. (2015). ASEAN-New Zealand Political and Security Relations. *New Zealand International Review*, 32–35.
- Severino R. C. (2007). ASEAN-NEW ZEALAND DIALOGUE: Nature, Status, Characteristics and Future Possibilities. W: K. Kesavapany (red.), *Southeast Asia New Zealand Dialogue: Towards a Closer Partnership* (s. 31–34). Singapore: ISEAS Publishing.
- Shein N. M. (2015). ASEAN-New Zealand's Four-Decade Long Relationship. *New Zealand International Review*, 15–16.
- Sinclair, P. (2015). New Zealand's Defence Relations with ASEAN, *New Zealand International Review*, 6–9.
- SPG. (2018a). *List of All Bilateral Manifestos within SPaSIO Project*. Pobrane z: <http://www.spg.umk.pl/datasets/>.
- SPG. (2018b). *List of Formal Bilateral Meetings ASEAN-NZ*. Pobrane z: <http://www.spg.umk.pl/datasets/>.
- SPG. (2018c). *Strategic Goals and Strategic Roles Convergence ASEAN-NZ*. Pobrane z: <http://www.spg.umk.pl/datasets/>.
- Statement of Intent 2010–2013*. (2010). Ministry of Foreign Affairs and Trade.
- Statement of Intent 2014–2018*. (2014). Ministry of Foreign Affairs and Trade.
- Thank N. (2015). The New Zealand-ASEAN Trade Partnership: 40 Years of Development and Prospects. *New Zealand International Review*, 28–31.

Aneks 17.1. Wykaz jedno- oraz dwustronnych dokumentów strategicznych ASEAN i Nowej Zelandii w latach 2010–2015

Strategiczne dokumenty bilateralne w latach 2010–2015

- Joint Declaration for ASEAN – New Zealand Comprehensive Partnership*. (2010, July 22). Ha Noi.

Plan of Action to Implement the Joint Declaration for ASEAN-New Zealand Comprehensive Partnership 2010–2015. (2010, July 22). Ha Noi. Pobrane z: <http://asean.org/storage/2018/01/Plan-of-Action-To-Implement-the-Joint-Declaration-for-ASEAN-New-Zealand-Comprehensive-Partnership-2010-2015.pdf>.

Joint ASEAN-New Zealand Leaders' Statement on the 40th Anniversary of ASEAN-New Zealand Dialogue Relations: Advancing our Strategic Partnership Towards Greater Mutual Benefit and Prosperity. (2015, November 22). Kuala Lumpur. Pobrane z: <http://asean.org/storage/images/2015/November/27th-summit/statement/ASEAN-NZ%20Joint%20Leaders%20Statement%20-%20FINAL%20-%20clean-1.pdf>.

Plan of Action to Implement the Joint Statement for ASEAN – New Zealand Strategic Partnership 2016–2020. (2015, November 30). Kuala Lumpur. Pobrane z: <http://asean.org/storage/images/2015/November/27th-summit/statement/PoA%20to%20Implement%20the%20Joint%20Statement%20for%20ASEAN-NZ%20Startegic%20Partnership%20....pdf>.

Strategiczne dokumenty Nowej Zelandii w latach 2010–2015

Statement of Intent 2010–2013. (2010). Ministry of Foreign Affairs and Trade.

Statement of Intent 2011–2014. (2011). Ministry of Foreign Affairs and Trade.

Statement of Intent 2012–2015. (2012). Ministry of Foreign Affairs and Trade.

Statement of Intent 2013–2017. (2013). Ministry of Foreign Affairs and Trade.

Statement of Intent 2014–2018. (2014). Ministry of Foreign Affairs and Trade.

Strategic Intentions 2015–2019. (2015). Ministry of Foreign Affairs and Trade.

Strategiczne dokumenty ASEAN w latach 2010–2015

ASEAN Political-Security Community Blueprint. (2009, June). Pobrane z: <http://www.asean.org/wp-content/uploads/archive/5187-18.pdf>.

Joint Communiqué of the 43rd ASEAN Foreign Ministers Meeting. “Enhanced Efforts towards the ASEAN Community: from Vision to Action”. (2010, July 19–20). Ha Noi: ASEAN Secretariat. Pobrane z: http://asean.org/?static_post=joint-communique-of-the-43rd-asean-foreign-ministers-meeting-enhanced-efforts-towards-the-asean-community-from-vision-to-action-ha-noi-19-20-july-2010-3.

- Joint Communiqué of the 44th ASEAN Foreign Ministers Meeting. "ASEAN Community in a Global Community of Nations".* (2011, July 19). Bali: ASEAN Secretariat. Pobrane z: http://www.operationspaix.net/DATA/DOCUMENT/2780~v~Joint_Communique_of_the_44th_ASEAN_Foreign_Ministers_Meeting_Bali_Indonesia_19_July_2011.pdf.
- Press Release of the ASEAN Foreign Ministers' (AMM Retreat).* (2012, January 11). Siem Reap: ASEAN Secretariat. Pobrane z: http://asean.org/?attachment_id=48809.
- Statement of the ASEAN Foreign Ministers.* (2012, July 20). Phnom Penh: ASEAN Secretariat. Pobrane z: http://asean.org/?attachment_id=48809.
- Joint Communiqué of the 46th ASEAN Foreign Ministers' Meeting.* (2013, June 29–30). Bandar Seri Begawan: ASEAN Secretariat. Pobrane z: <http://www.asean.org/storage/images/2013/news/joint%20communiqué%20of%20the%2046th%20asean%20foreign%20ministers%20meeting%2046th%20amm%20-%20final%20-%2030%20june%202013.pdf>.
- Joint Communiqué 47th ASEAN Foreign Ministers' Meeting.* (2014, August 8). Nay Pyi Taw: ASEAN Secretariat. Pobrane z: <http://www.asean.org/storage/images/documents/47thAMMandRelatedMeetings/Joint%20Communiqué%20of%2047th%20AMM%20as%20of%209-8-14%2010%20pm.pdf>.
- Joint Communiqué 48th ASEAN Foreign Ministers Meeting. "Our people, our community, our vision".* (2015, August 4). Kuala Lumpur: ASEAN Secretariat. Pobrane z: http://www.asean.org/wp-content/uploads/images/2015/August/48th_amm/JOINT%20COMMUNIQUE%20OF%20THE%2048TH%20AMM-FINAL.pdf.